

VETOOMUSOIKEUS

Maastrichtin sopimuksen voimaantulosta alkaen kaikilla Euroopan unionin kansalaisilla ja jäsenvaltioissa laillisesti asuvilla henkilöillä on ollut oikeus esittää vetoamus Euroopan parlamentille. Tällainen valitus tai pyyntö voidaan esittää mistä tahansa aiheesta, joka kuuluu Euroopan unionin toiminnan alaan. Parlamentin vetoamusvaliokunta päättää, otetaanko vetoamukset käsiteltäväksi, ja se on myös vastuussa niiden käsittelystä.

OIKEUSPERUSTA

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 20, 24 ja 227 artikla, Euroopan unionin perusoikeuskirjan 44 artikla

TAVOITTEET

Vetoamusoikeus tarjoaa unionin kansalaisille ja unionin alueella asuville henkilöille yksinkertaisen keinon esittää valituksiaan tai pyyntöjään EU:n toimielimille.

SAAVUTUKSET

A. Käsiteltäväksi ottaminen ja muut vaatimukset (SEUT:n 227 artikla)

Kaikilla unionin kansalaisilla sekä niillä luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, joiden asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa, on oikeus yksin taikka yhdessä toisten kanssa esittää vetoamus Euroopan parlamentille.

Käsiteltäväksi voidaan ottaa vetoamukset, jotka kuuluvat unionin toiminnan alaan ja koskevat välittömästi vetoamuksen esittäjää. Jälkimmäistä ehtoa sovelletaan hyvin laajasti.

B. Menettely

Käsittelysäännöt vahvistetaan parlamentin työjärjestyksessä (226–230 artikla ja liitteessä VI oleva XX osa), jonka mukaan vetoamuksista vastaa yksi parlamentin valiokunta, vetoamusvaliokunta.

1. Vetoamusta koskevat muutoseikat

Vetoamuksessa on mainittava jokaisen vetoamuksen esittäjän nimi, kansalaisuus ja kotipaikka. Vetoamus on laadittava jollakin EU:n virallisella kielellä. Vetoamuksen voi esittää joko sähköisesti parlamentin vetoamusportaalissa tai postitse paperimuodossa.

2. Vetoimuksen sisältö

Edellä mainitut ehdot täyttävät vetoomukset toimitetaan vetoomusvaliokunnalle, joka päättää ensin, voidaanko vetoomus ottaa käsiteltäväksi. Valiokunta tarkistaa tässä yhteydessä, että vetoimuksen aihe kuuluu Euroopan unionin toiminnan alaan. Jos näin ei ole, vetoomusta ei oteta käsiteltäväksi. Tämä päätös perustellaan, ja siitä ilmoitetaan vetoimuksen esittäjälle. Päätökseen lisätään usein ehdotus siitä, mihin muuhun kansalliseen, EU:n tai kansainväliseen elimeen vetoimuksen esittäjä voi ottaa yhteyttä. Valtaosaa hylätyistä vetoimuksista ei voida ottaa käsiteltäväksi siksi, että vetoimuksen esittäjät eivät ole selvillä siitä, mikä kuuluu jäsenvaltioiden ja mikä unionin toimivaltaan, tai he eivät ole tietoisia muiden kansainvälisten järjestöjen ja elinten (kuten YK:n ja Euroopan neuvoston) tehtävistä, toimintamahdollisuuksista ja muutoksenhakukeinoista. Tämä koskee myös EU:n perusoikeuskirjan soveltamista.

3. Vetoimusten käsittely

Tapauksen mukaan vetoomusvaliokunta voi toteuttaa yhden tai useamman seuraavista toimista:

- se voi pyytää Euroopan komissiota tutkimaan vetoomusta alustavasti ja arvioimaan asiaankuuluvan EU:n lainsäädännön noudattamista
- se voi välittää vetoimuksen muille parlamentin valiokunnille tiedoksi tai jatkotoimia varten (toinen valiokunta saattaa esimerkiksi ottaa vetoimuksen huomioon lainsäädäntötyössään)
- jos vetoimuksessa on kyse erityistapauksesta, joka edellyttää yksilöllistä käsittelyä, valiokunta voi ottaa yhteyttä toimivaltaisiin toimielimiin tai viranomaisiin tai kääntyä asianomaisen jäsenvaltion pysyvän edustuston puoleen asian ratkaisemiseksi
- se voi ryhtyä mihin tahansa muihin aiheellisina pitämiinsä toimiin ongelman ratkaisemiseksi tai antaakseen asianmukaisen vastauksen vetoomukseen.

Valiokunta päättää myös vetoimusten ottamisesta kokouksensa esityslistalle. Tässä tapauksessa vetoimuksen esittäjä, komissio ja jäsenvaltioiden edustajia kutsutaan mukaan kokoukseen. Kokouksen aikana vetoimuksen esittäjä esittelee vetoimuksensa ja komissio esittää suullisesti oman kantansa ja selittää vetoimuksessa esiin tulleisiin kysymyksiin antamaansa kirjallista vastausta. Sen jälkeen asiaan liittyvien jäsenvaltioiden edustajia voidaan pyytää käyttämään puheenvuoro. Vetoomusvaliokunnan jäsenillä on tilaisuus tämän jälkeen keskustella esiin tulleista kysymyksistä ja ehdottaa jatkotoimia.

Tietyissä tapauksissa valiokunta voi päättää järjestää kuulemistilaisuuden tai työpajan, tehdä tiedonhankintamatkan asianomaiseen maahan tai asianomaiselle alueelle, hyväksyä matkasta raportin, joka sisältää sen havainnot ja suositukset, tai laatia täydellisen mietinnön ja toimittaa sen parlamentin täysistuntoon äänestystä varten. Se voi myös päättää esittää komissiolle ja/tai neuvostolle suullisia kysymyksiä ja järjestää asiasta täysistuntokeskustelun.

Jos vetoomus liittyy yleistä etua koskevaan asiaan, jonka yhteydessä paljastuu, että EU:n oikeus on saatettu virheellisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä tai sitä on

sovellettu virheellisesti, komissio voi ryhtyä sen johdosta toimiin kyseisen jäsenvaltion osalta esimerkiksi rikkomusmenettelyssä.

4. Käsittelyn päättäminen

Valiokunta voi päättää vetoomuksen käsittelyn menettelyn eri vaiheissa, esimerkiksi sitten, kun valiokunta on tehnyt päätöksen siitä, otetaanko vetoomus käsiteltäväksi, tai käsitellyt vetoomusta kokouksessaan. Menettely voidaan päättää myös, kun vetoomuksen johdosta ei voida toteuttaa jatkotoimia, kun vetoomuksen esittäjä peruu vetoomuksen tai kun vetoomuksen esittäjältä ei saada vastausta tietyn määräajan kuluessa.

5. Avoimuus

Parlamentille esitetyistä vetoomuksista tulee julkisia asiakirjoja. Vetoomusten yhteenvedot ja muut asiaankuuluvat asiakirjat julkaistaan kaikilla EU:n virallisilla kielillä parlamentin vetoomusportaalissa, kun vetoomusvaliokunta on tehnyt päätöksen käsiteltäväksi ottamisesta.

Vetoomuksen esittäjälle ilmoitetaan kirjallisesti kaikista valiokunnan päätöksistä, jotka koskevat hänen vetoomustaan, ja päätösten perusteluista. Hänelle toimitetaan tapauksen mukaan asiaa koskevat tiedot ja asiakirjat, kun päätökset ovat saatavilla.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Perussopimusten mukaan parlamentti ottaa vastaan vetoomuksia ja sen tehtävänä on siten varmistaa, että vetoomuksissa esitetyt huolenaiheet otetaan täysin huomioon EU:ssa. Voidakseen hoitaa tehtävänsä mahdollisimman hyvin se on perustanut [vetoomusvaliokunnan](#), jonka tehtävänä on käsitellä vetoomuksia ja koordinoita toimielimen toteuttamia jatkotoimia. Kuten vuosikertomuksissa vetoomusvaliokunnan edellisen vuoden toiminnasta on todettu^[1], parlamentti on aina katsonut, että vetoomukset ovat keskeisellä sijalla osallistuvassa demokratiassa. Se on myös korostanut niiden merkitystä paljastettaessa puutteita unionin oikeuden saattamisessa osaksi kansallista lainsäädäntöä ja täytäntöönpanossa. Eräät vetoomukset ovat johtaneet lainsäädäntö- tai poliittisiin toimiin, EU Pilot -menettelyihin, ennakkoratkaisuihin tai rikkomusmenettelyihin. Vetoomusvaliokunta on erityisen aktiivinen sellaisissa asioissa kuin perusoikeudet (myös lasten oikeudet, syrjintä, vähemmistöjen oikeudet, oikeussuoja, vapaa liikkuvuus, äänioikeudet, brexit), ympäristö ja eläinten hyvinvointi, sisämarkkinat, sosiaaliset oikeudet, muuttoliike, kauppasopimukset ja kansanterveys. Valiokunnalla on erityinen rooli vammaisten henkilöiden oikeuksien suojelussa vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevan EU:n kehyksen puitteissa, ja se järjestää myös vuosittain työpajan vammaisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Tiedonhankintamatkat, julkiset kuulemiset, tutkimusten teettäminen, vuonna 2016 perustettu vetoomusverkosto vetoomuksia käsittelevien valiokuntien yhteistyön lisäämiseksi sekä yhteistyö ja vuoropuhelu kansallisten parlamenttien ja viranomaisten

[1] Vuosikertomuksissa vetoomusvaliokunnan toiminnasta annetaan tietoa vastaanotettujen vetoomusten määrästä, niiden esittämistavasta, tilasta ja lopputuloksesta, vetoomusten esittäjän maasta ja kansalaisuudesta sekä vetoomuksen kielestä ja aiheesta, verkkoportaalista, suhteista komissioon, neuvostoon ja oikeusasiamieheen sekä tiedonhankintamatkoista, julkisista kuulemistilaisuuksista, teetetyistä tutkimuksista ja muista keskeisistä kysymyksistä.

sekä EU:n muiden toimielinten (varsinkin komission ja Euroopan oikeusasiamiehen) kanssa ovat välineitä, joiden avulla varmistetaan, että vetoomuksissa esille ottamia kysymyksiä voidaan käsitellä ja ratkaista. Vuonna 2014 parlamentti avasi vetoomusten esittämistä varten [vetoomusportaalin](#), joka on lisännyt ja parantanut vetoomuksiin liittyvää julkisuutta ja avoimuutta sekä vuorovaikutusta kansalaisten ja jäsenvaltioissa laillisesti asuvien henkilöiden kanssa ja heidän osallistumistaan EU:n toimintaan^[2].

Ottavio Marzocchi

12/2020

[2] Lisätietoa vetoomusvaliokunnasta ja sen toiminnasta, ks. vetoomusportaali sekä [valiokunnan saavutuksia vaalikaudella 2014–2019 ja tulevaisuuden haasteita käsittelevä selvitys](#) (saatavilla englanniksi).

